

Naročnina: Za tuzemstvo z dostavo mesečno Din 5, četrtletno Din 15, polletno Din 30, celoletno Din 60; za inozemstvo Din 60 in poština posebej. — Oglasi po ceniku.

SOCIALIST

Izhaja vsak petek popoldne.
Nefrankirana in nepodpisana pisma se ne sprejemajo.
Sedež uredništva in uprave Ljubljana, Vidovdanska cesta šte. 2, pritličje.

Glasiilo Socialistične Stranke Jugoslavije

Štev. 40.

Ljubljana, dne 3. oktobra 1924.

II. leto.

Notranje politični položaj.

Pred dvema mesecema smo dobili Davidovićevo vlado, ki poskuša priti do sporazuma med Srbi in Hrvati ter Slovenci, z drugimi besedami povedano, poskuša privedi dosedanjo negativno hrvaško politiko na pot pozitivnega sodelovanja v državi. Ta poskus Davidovićeve vlade smo odkritosrčno pozdravili, ker čutimo vsi, posebno delavci, da zavirajo neurejena notranje politične vprašanja gospodarski razvoj države in ker vemo prav dobro, da se bodo orisi končnega sporazuma glede notranje ureditve države gibali na oni črti, ki smo jo mi vedno zastopali.

Do danes se g. Davidoviću njegov poskus še ni obnesel. Razlogov zato je več, da omenimo samo dva, tri: Davidović je zamogel sestaviti svojo parlamentarno vlado samo na ta način, da se je oprl na razne stranke, ki se niso zjedini- le na enoten načrt o ureditvi države in išče sedaj s težavo podlago za tak načrt. To gotovo ni lahka stva, posebno še, ker so vplivi močne radikalne stranke na delu, da Davidoviću onemogoči najti podlago za sporazum. Radikalna stran- ka, ki uvideva pogrešeno svojo taktiko, dela z vsó paro na tem, da ona sodeluje pri akciji sporazuma in da potisne Davidovića v stran.

Davidović tudi ne predstavlja večine srbskega življa v državi in opravičeno dvomimo, da ima večino srbskega javnega mnenja za seboj. Šele volitve zamorejo pokazati ali Srbi hočejo tak sporazum s Hrvati, kakor ga Davidović želi. Lahko bi celo trdili, da tudi tega ne vemo, če res večina Hrvatov želi tak sporazum, kakor ga hoče Radić. Vprašanje je, če Radić hrvaški kmetje ne bodo zapustili, če bo naenkrat krenil na pota pozitivne politike.

To tudi Radić čuti. Zato se ne navdušuje za takojšnji sporazum in želi čimprej volitev, da bi — on upa, še v večjem številu, se zamogel pogajati z ono srbsko stranko, ki bo iz bodočih volitev izšla kot zmagovalka.

Žele si pa volitev tudi radikali in tako imamo zelo zanimivo situacijo: dve najjačji stranki v državi in parlamentu žele volitev: ali ni naravno, če bi jih pot pripeljala skupaj do volišča in do tega, da se bosta oni dve sporazumeli o ureditvi države — če jima bodo volitve izkazali zaupanje.

Davidović torej nima lahkega stališča in je vspeh njegovega poskusa vsaj zaenkrat še — dvomljiv.

Veliki državnopravni spori med strankami so še vedno ojačali moč krone in je naravno posledica takih sporov, da igra krona vlogo razsodnika, kar ni niti vedno dobro za krono, kar pa ni v nobenem slučaju na korist demokracije. To se kaže tudi pri nas. Krona je postala v zadnjih mescih pri nas najodličnejši faktor notranje politike in ironija usode — posledica Radićeve demagogi-

je — baš hoče, da večja ravno »republickanec« Radić vpliv krone. Mi kot načelni republikanci, take politike ne odobravamo in si želimo, dokler živimo v kraljevini, — da bi imela krona res samo vlogo angleškega kralja, da bi pa parlament in vlada bila tisto mesto, ki odloča o državi. Težišče političnih dogodkov in akcije za sporazum mora preiti na parlament, stranke in vlado, če hočemo, da bo res samo ljudstvo po svojih interesih vladalo in se sporazumevalo.

Sporazum med Srbi in Hrvati in med slednjimi in krono, do katerega mora priti, bo imel za posledico revizijo ustave iz l. 1921. Če se bo ta revizija nanašala izključno samo na notranjo ureditev države, bomo tudi mi za revizijo; seveda v smislu naših zahtev; opravičeno pa se bojimo, da se utegne ta revizija nanašati tudi na kake druge odredbe ustave in poznavajoč načelno reakcionarnost Radićevev, klerikalcev, radikalov in ostalih meščanskih strank, ni izključena možnost, da se že itak slaba ustava še poslabša. Taktika, ki jo moramo v vprašanju revizije ustave zavzeti je torej ta, da moramo, kadar se to vprašanje načne, zahtevati razun revizije določb o notranji ureditvi države v smislu naših smernic, tudi revizijo vseh reakcionarnih določb ustave in posebno izboljšanje III. oddelka ustave (socialne in ekonomske odredbe). Ne smemo pozabiti v pravem trenutku nastopiti s svojim programom za revizijo ustave!

Ponovno smo že povdarjali, kako zavirajo državnopravna vprašanja reševanje važnih gospodarskih problemov in ponovno smo že povdarjali, da poznamo reakcionarnost meščansko - kmetijskih strank v gospodarskih vprašanjih. To se kaže jasno sedaj v vprašanju sestave naše nove carinske tarife. Vprašanje je nadvse važno: od njegove pravilne rešitve zavisi, ali bo draginja življenjskih potrebščin padla ali ne, od nje pa zavisi tudi vprašanje razvoja naše industrije in v zvezi s tem omiljenje ali pa poostrenje brezposelnosti. Carinska tarifa je eden najvažnejših regulatorjev našega gospodarskega življenja. Pa kaj vidimo: vprašanje se ne makne z mrtve točke, rešuje se počasi brez sodelovanja najvažnejšega stanu v državi — delavskega in kar smo čuli v zadnjem času, kaže na to, da bodo zastopniki agrarnih strank skušali sicer doseči ugodnosti za izvoz poljedelskih produktov, da pa nimajo volje zaščititi ntiše industrije tako, da bi vzdržala naval tuje konkurence. Ali naj gre vse naše delavstvo na Francosko?

zopet in zopet se kaže, da je naše naziranje pravo: Končajte državnopravne spore, sporazumite se med seboj, da bo prosta pot boju delavstva za gospodarski in socialni napredek delavskega razreda v državi!

Trboveljski pozivi

Pred par tedni je izdala trboveljska organizacija SSJ poziv na konsolidacijo socialističnega pokreta v Sloveniji.

Mi smo ta njen korak pozdravili ter smo čakali na njegov odziv v vrstah Bernotovih organizacij.

Toda pravega odziva na to akcijo ni bilo. Zgodilo se ni od strani Bernotovih organizacij prav nič. Bernot sam pa je seveda udaril v skrajno sovražni polemiki proti tistim, ki so stavili trboveljski predlog. — Bernotov pokrajinski odbor molči, pokrajinski kongres Bernotove skupine pa je za nedogleden čas preložen.

Mi pa bi radi vedeli, ali se je dala hvalevredna akcija Trboveljčanov s tem res končno veljavno pokopati? Ali res tudi to leto ne bomo prišli iz teh ogabnih sporov in se približali vsaj za en korak pravemu delu za socialistične cilje?

Kakšne so ovire, ki se stavijo temu na pot?

Piše in govori se dosti o pravilniku, progresivnem davku in drugih takih stvareh.

Mi smo razposlali na vse Bernotove organizacije po en izvod našega pravilnika. Iz tega bô nasprotna stran razvidela, da je vse, kar se predstavlja tozadevno kot ovira, gola neresnica.

Pravilnika se v vseh važnih točkah ujemata, v praktično lahko izvedljivi obliki je tudi v našem pravilniku uveljavljeno načelo progresivnega strankin- nega davka.

Mi smo sicer večkrat povdarjali, da je organizacija brez prave socialistične vzgoje in mentalitete, kakor mrtvo telo brez duše. Pri tem pa ne povdarjamo nič manj odločno, da socialistično prepričanje, ki se ne izkaže v vplivu na organizacijo, za socialistično stranko ne more priti praktično v poštev. Po pravilniku napravljeni sklepi so suvereni, ker druge enotne volje v socialistični stranki ni. Ako bodo vsi prepričani socialisti v organizacijah in v pokretu pridno delali in svoje prepričanje v dejanjih kazali — potem ne bo nesoglasja med formalnimi sklepi in med socialističnim prepričanjem. Take so tozadevno naše misli. Kdor bi se ujedinenja zato bal, ker bi se bal neupoštevanja sklepov, ta naj ve, da je njegov strah odveč: Tudi mi polagamo največjo važnost na zakonitost v stranki, na izvrševanje sklepov.

Javnost in javni računi.

Javnost in javni računi so danes ena najvažnejših fraz, ki jo rabi Bernot. Fraza je to, pravimo, ker javnost in javni računi pri njem veljajo samo za tiste, proti katerim Bernot vodi boj, zanj pa ne. Vrhutega pa tudi ni vseeno, komu in kaj dam v javnost, kr moram pri tem vedno upoštevati interese stranke. Javnost je dvorezen nož, ki koristi, če jo izrabi pameten človek, ki pa tudi škoduje, če jo izrablja nespametnik.

Javnost in javni računi sta danes dva važna problema v stranki. Med člani stranke mora obveljati načelo javnih računov in javnosti. O tem ni prav nikakršnega dvoma. Toda, da bi socialistični pokret moral dajati odgovore demo-

Proti čemu pa smo? Proti temu, da bi se delali slabi, nepremišljeni in nesocialistični sklepi.

Proti temu, da bi se gospodarilo v strankinih organizacijah tako, kakor gospodarji Bernot. (To gospodarstvo se nanašja na same dolgove, — kar mora voditi prej ali slej v popolno katastrofo, ki bo socialističnemu pokretu še hudo škodovala.)

Proti temu, da se blatijo v lastnem strankinem časopisu ljudje, ki si drzno povedati kako misel, s katero se urednik ne strinja.

Proti temu, da bi se odtrgal slovenski del stranke od celokupne Socialistične Stranke Jugoslavije.

Proti temu, da bi slovensko delavstvo ne bilo v sklopu Socialistične internacionale.

Zadnje pojasnjuje, zakaj smo proti Bernotovi skupini revolucionarno nastopili, čeprav smo za zakonitost. Zato, ker so bili Bernotovi sklepi, ki se obračajo proti celokupni stranki — revolucijo. Mi smo tisti, ki smo pri stranki ostali, ko jo je sklenil Bernot zapustiti in iti svoja pota.

Takih sklepov socialist ne sme delati — in če ni v vodstvu, tudi ne izvrševati.

O vseh stvareh je razgovor mogoč — o teh temeljnih vprašanjih pa ni.

Zavedamo se, da so to vse vprašanja, pri katerih nobeden pravi socialist ne more in ne sme popuščati, kdor ne želi peljati delavskih organizacij v brezdno, iz katerega se bodo silno težko rešile.

V tem spoznanju in s čutom odgovornosti, ki ga imamo napram delavskemu pokretu, obračamo pažnjo Bernotovim organizacijam na Trboveljski poziv v pričakovanju, da najde odziva. Tak odziv bi želeli posebno sedaj pred našim kongresom, ki nudi možnost vsem Bernotovim organizacijam, da naše pošteno delo spoznajo. Možnost za to jim je dana. Če se priglase, da pridejo kot gostje na naš kongres, je gotovo, da bodo imele priliko videti naše delo od blizu, dana bo prilika za medsebojni razgovor. In ne dvomimo, da bo take goste naš kongres z veseljem pozdravil. Fo bi bil nov korak na potu k zjedinenju! Preko vseh ovir do zedinjenja! So trenutki, ko ukazuje višja dolžnost tudi onemu, ki drži visoko zastavo proletarske demokracije in zakonitosti, da stopi na revolucionarno pot, — ako ni druge poti do rešitve.

POZOR!
Vsem delegatom sporočamo, da se bo vršil pokrajinski zbor v mestni posvetovalnici na Glavnem trgu v Mariboru, in ne kakor je bilo prvotno sporočeno.

Svetovno znano

FOX

čistilo je za čevlje vendar najboljše.

Dopis iz Celja.

Občinske volitve v Celju so pokazale, da je veliko število volilcev pljunilo na svoj proletarski interes in pokazalo, da jim bolj ugajajo nacionalne in klerikalne fraze tistih, ki so brez vsakega principa, brez programa, in ki le obetajo zaščito in pomoč revnemu in izkoriščanemu ljudstvu. Za resno razredno socialistično delavsko stranko so glasovali edino organizirani sodrug, vse drugo je šlo za narodnim blokom in nemško - klerikalnimi frazami. Žalostno ampak resnično je, da je dušo celjskega proletariata pri teh volitvah obvladala obojestranska nacionalna fraza, denar, guljaš in alkoholne pijače. Kjer pa to ni vleklo, pa je igral teror veliko vlogo. — Mnogo je našemu nazadovanju pripomoglo tudi medsebojno bratomorno klanje. Sodrugu Korenu je kandidat na Bernotovi listi v občini okolica Celje, Barfant v obraz zabrusil: Jaz sem Bernotovec in mi v mestu ne kandidiramo. Vsled tega bom in delam proti socialistični partiji. Vsemu temu je pripisovali, da smo od zadnjih državnoborskih volitev nazadovali za 59 glasov. Že prvi dan po volitvah se pojavlja pri volilcih velik maček. Vsem je žal, da je socialistična stranka dobila tako malo glasov. Žal je to tudi tistim, ki so proti glasovali, ker so zvedeli, da bodo naši funkcionarji na razpolago samo tistim, ki so v stranki organizirani, vsacega drugega, ki bi se pojavil v naših pisarnah se ga bo poslalo k Žumerju, Janiču ali pa k dr. Hrašovicu, naj jim grede isti z nasveti na roko in naj jim isti delajo razne prošnje brezplačno itd. Iz tega se bodo proletarski volilci mnogo naučili.

Našim vrlim sodrugom in volilec pa svetujemo, naj ne zgublajo poguma in naj gredo s podvojeno silo na delo, da bomo naše vrste podesetorili, da bo imel vsak proletarec socialističen tisk v svoji hiši. S tem bomo razblinili to nacionalno ozračje.

Gospodarstvo.

Skupni sestanek Zadrugnih zvez v Sloveniji. V sredo se je vršil v prstorihi Zadrugne zveze v Ljubljani. Skupni sestanek vseh Zadrugnih zvez v Sloveniji. Sestanek je sklical naša »Zveza gospodarskih zadrug za Slovenijo«. — Udeležili so se ga poleg naše Zveze, Zadruga zveza v Ljubljani, Zadruga zveza v Celju in Zveza slovenskih zadrug v Ljubljani. Obravnavala so se vsa vseh davčna, pristojbinska in pravna vprašanja ter konstatirala vsestranska nejasnost in nepopolnost sedanjih zadrugnih zakonov in uredb. Z ozirom na poseben položaj slovenskega zadrugništva, ki posebno hudo občuti današnji nered, se je sklenilo, zahtevati na osnovi enotne spomenice v imenu vseh Zadrugnih zvez v Sloveniji vse one olajšave in ureditve, ki so nujno potrebne, da se more zadrugništvo v naši pokrajini zdraviti in trajno razvijati. Ti skupni sestanki se bodo nadaljevali.

Proti ustanavljanju sumljivih denarnih zavodov. V zadnjem času čitamo pogostoma v »Uradnem listu« o ustanovitvi hranilnic in posojilnic z zapeljivimi naslovi, ki jih ustanovljajo razne sumljive skupine bivših skrahiranih trgovcev in špekulantov. Za temi hranilnicami ne stoji noben pokret, ne gospodarski, ne zadrugni, ne politični. Oni, ki te posojilnice ustanovljajo, skušajo na ta način priti do razpoložljivega denarja, ki ga navadno vtaknejo v še bolj sumljiva podjetja, dolžer ne vzame vrag hranilnico in podjetje in denar, ki so ga neprevidni ljudje vložili v take denarne zavode. Ti zavodi tvorijo navadno v reklamnih tiskovinah, ki jih pošiljajo zlasti kmetom, velike vsote. Obljubljajo pa take obresti, ki jih noben soliden denarni zavod ne more dati. Vlagatelje svarimo pred takimi zavodi, ker je tam vsak denar za vedno izgubljen. Naše delavce opozarjamo, da so za nje zanesljivi denarni zavodi le

oni, ki so včlanjeni pri naši Zvezi gospodarskih zadrug za Slovenijo, odnosno, ki se ustanovljajo po inicijativi te Zveze. Hranilnic na zadrugni osnovi, za katerimi ne stojijo Zadrugne zveze, se mora previden vlagatelj ogibati.

5 nagrad po 10 dolarjev.

Današnji številki prilagamo dopisnico, katere se naj posluži vsak cenj. naročnik.

Delo ni težko. Med sosedi in prijatelji jih je mnogo, ki še niso naročeni na naš list. Pridobi jih in sporoči njihove naslove potom priložene dopisnice.

V srečnem slučaju dobiš s tvojim naročnikom skupaj nagrado v znesku

10 dolarjev

Pogoji in vse drugo je razvidno iz zadnjega »Socialista«.

Iz stranke.**RED ZA RED**

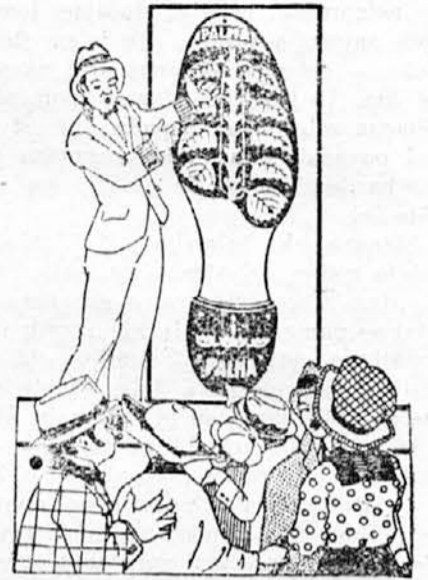
mora biti naše in vaše geslo.

Opozarjamo cenjene naročnike, ki so z naročnino v zastanku, da store svojo dolžnost. Neredno pošiljanje naročnine ima za posledico neljubo prekinjanje v dostavi lista in pa nepotrebno delo v upravi.

Zastojkarjev, ki bi radi na račun drugih prejemale list, ne da bi plačali svoj del, ne rabimo. — Uprava.

Na več vprašanj, če pričnemo kmalu z dvakratnim izdajanjem lista na teden poročamo, da takoj, kakor hitro stori vsak svojo dolžnost t. j., da pridobi novih naročnikov tako, da bo zadostno število stalnih naročnikov zasigurnih.

S samim povpraševanjem ne bomo nič bližje cilju. List mora biti postavljen na zdravo gospodarsko podlago, to pa je mogoče doseči le, če gremo vsi na delo in pridobimo novih naročnikov. Zato sodrug, na delo za razširjenje »Socialista«.

Palma podpetniki in podplati so najboljši

Izdajatelj:

Oblastni odbor SSJ za Slovenijo.

Odgovorni urednik:

France Vidmar.

Tiska tiskarna Makso Hrovatin.

Zbirajte za
tiskovni sklad!
Nabirajte nove
naročnike!

Štampilje
iz kovine in gumija izdeluje
graverski zavod
Sitar & Svetek
Ljubljana, Sv. Petra cesta 13

Siegel & drug
d. z o. z.

tkalnica platnenega
in bombažnega blaga
Ljubljana, Dunajska c. 31

Svitavy
(Č. S. R.)

Wien
(Nem. Avstr.)

Manufakturna veletrgovina
Hedžet & Koritnik, Ljubljana

ZASTONJ

ne, pač pa po zelo nizkih cenah
dobite vse kuhinjske potrebščine,
kakor raznovrstna kleparska,
kotlarska, kovinostiskarska ter
ključavničarska dela in druge
predmete pri zadrugi

Jugometalija

r. z. z. o. z.

splošna kovinska
industrija

Ljubljana, Kolodvorska ulica 18

Telefon šte. 729.

Prva mariborska produk-
tivna zadruga čevljarških
izdelkov r. z. z. o. z. v Mari-
boru, Oražnova ulica šte. 4.

Izdelovalnica moških in ženskih
čevljev. - Popravila se točno in
solidno izvrše.

Prva Mariborska delav-
ska pekarna r. z. z. o. z. v
Mariboru, Tržaška cesta št.
37-38, telefon šte. 324. Usta-
novljeno leta 1898. — Moderno
in higijensko urejena pekarna-
priporoča svoje okusno in ver-
no sveže pecivo v polni teži.
Pecivo se dostavlja tudi na dom.

Konfekcijska tovarna
FRAN DERENDA & CIE.

družba z o. z., Ljubljana. Pisarna
Emonska cesta št. 8. To-
varna: Erjavčeva cesta št. 2
nasproti dramskega gledališča.
Telefon interurban št. 313 in 249.
Brezolavi: Derenda. Najstarejša,
najmodernejša in največja to-
varna moških, deških in fantov-
skih oblačil, ter vsakovrstnih uni-
form po predpisanih krojih. —
Konkurenčne cene. Zanesljivi in
prvovrstni delavci dobe delo profi-
kavciji tudi na dom.

JUHAN
se dobi v vseh
specerijskih
prodajalnah

Ceneno češko perje!

1 kg sivega dou-
ljenega perja 70 D,
na pol belo 90 D,
belo 100 D, boljše
120 in 150 Din,
mehko jak puh
200 in 225 Din, boljša vrsta 275
Din. — Pošiljatve carine prosto,
proti povzetju od Din 300 naprej
poštne prosto. Vzorec zastoj.
Blago se tudi zamenja in ne-
ugajajoče vzame nazaj. Naročila
samo na BENEDIKT SACHSEL,
LOBEZ št. 82 pri Pilznu, češko-
slovaška. Poštne posiljke grede
iz Češkoslovaške v Jugoslavijo
okrog 14 dni.

**Veletrgovina usnja
brata Moskovič, Ljubljana**

priporoča svojo veliko zalogo tu- in inozemskih izdelkov po najnižjih cenah. Ustanovljeno leta 1888.

„JADRAN“

terpentinovo čistilo za
čevlje, ker je najboljše.

Ako čistite čevlje edino le z
»Jadran« kremo, si prihranite
mного denarja.

Vaši čevlji ne razpokajo,
ostanejo mehki in trpežni.

Cognak Medicinal
Liquor, triple séc
slivovka, brinjevec,
tropinovec, rum i. t. d.
po najnižjih dnevnih cenah

„ALKO“

veletrgovina žganja, družba
z o. z.

LJUBLJANA - KOLIZEJ

Letna trikotaža, nogavice,
galanterija in drobnina

Gaspari & Fanning, Maribor, Aleksandrova cesta št. 48